

Становище

от доц. д-р Ваня Атанасова Иванова

Член на научно жури за защита на докторска дисертация

заповед № РД 38-515 / 27.10. 2020 на ректора на СУ

на дисертационния труд на тема: “Педагогически модел за интеркултурно образование в обучението по човекът и обществото в III-IV клас“, за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

Област на висше образование – 1. Педагогически науки

Професионално направление - 1.3. Педагогика на обучението по ...

Научна специалност – Методика на обучението по родинознание и природознание в началните класове

от Людмила Веселинова Зафирова, редовен докторант СУ „Св.Климент Охридски“

Данни за докторанта: Г-жа Людмила Зафирова е добре позната в педагогическата общност. Дългогодишен асистент и докторант на проф. Илиана Мирчева в СУ „Св. Кл. Охридски“ - ФНОИ, тя е автор на научни статии и студии, на учебници и учебни пособия, ръководител на екипи за национално външно оценяване и др. Нейното присъствие сред академичната колегия в областта на методика на обучението по околната среда, човекът и природата и човекът и обществото 1-4 клас, е безспорно.

Обща характеристика на дисертационния труд: Темата на дисертационния труд е свързана с един сравнително нов проблем за педагогическата теория и практика у нас. Изискванията на новите образователни политики предпоставят необходимостта от систематични научни изследвания в тази насока. Ето защо проучването на същността и педагогическите условия за осъществяване на интеркултурно образование е актуална и значима насока на изследване.

Дисертационният труд е в обем 324 страници, от които 263 страници основен текст, 18 страници библиография и 42 страници приложения, обособени в самостоятелно книжно тяло. Структурата му включва увод, три глави, изводи, препоръки и заключение. Библиографията съдържа 280 заглавия, от които 107 източници на кирилица, 163 на латиница и 10 от интернет.

В своята цялост трудът осигурява добро ориентиране в съдържателния обхват на изследвания проблем. Във всяка от частите на доктората са обособени основни проблеми, което позволява развитието на дисертационната теза от

теоретична и изследователска позиция. Изследването е осъществено въз основа на анализ и систематизация на богат теоретичен и емпиричен материал в продължение на 12 години - от 2007 до 2019 година.

В първа глава е представен теоретичен обзор по темата. Подборът и последователността на основните моменти в него проследяват сложните социално-политически измерения на мултикултурното общество и техните проекции в съвременните образователни потребности. Людмила Зафирова изгражда теоретичния преглед аргументирано и изчерпателно, като прави преход и връзки между социалните, психологическите и педагогическите аспекти на проблема.

Авторката показва умения за анализ и свързване на аргументи в широк контекст, изхождайки от многообразието и сложността на изследваното явление. Обзорът на теоретични виждания и добри практики на интеркултурното образование в Европа има висока информационна и систематизираща функция. Извършеният анализ на възможностите за реализация на стандартите за учебно съдържание очертава насоките за преодоляване на дефицити и слабости в педагогическата практика в начален етап у нас. В първа глава са проучени голям брой литературни източници, цитирането е коректно. Представените частични обобщения, показват уменията да се синтезира, като се очертават тенденции и перспективи.

Във втора глава на изследването са представени основните категории на изследователската концепция. Тя се отличава с многоплановост, конструирана е въз основа на обобщение и трансфер на анализиранияте теоретични постановки.

Задачите на изследването са в логическа и съдържателна взаимовръзка и разкриват организацията и основното иновационно намерение на автора в проведеното изследване.

В него са включени ученици, учители, родители и експерти. Използваните изследователски методи са представени изчерпателно и коректно. Разработената система от критерии и показатели за отчитане на резултатите от емпиричното проучване позволява цялостно да се обхванат индикаторите и проявленията на изследваните процеси – в четирите критерия със съответните показатели ние виждаме разгърнатата система не само за диагностика, а и за изграждане на интеркултурна компетентност. Изведеният педагогически експериментален модел за интеркултурно образование е много добро постижение на дисертационното изследване. Той съдържа цялостно концептуално виждане за съвременните параметри, които характеризират интеркултурното образование. Взаимната връзка,

надграждането и развитието между знания, умения, отношение и рефлексия разкриват същината на необходимите педагогически и методически решения. За тяхното осъществяване се прилагат иновативни подходи, основани на критическото мислене, екипната работа, творчеството, предприемчивостта, емоционалната интелигентност, вземането на решения – умения, които са ключови за съвременната личност. Силно впечатление в тази част на разработката прави умението на Зафирова да конкретизира теоретичните постановки по темата в конкретни учебни ситуации и задачи. Предложените варианти на урочна и проектна дейност са с разнообразно съдържание, съобразени с възрастовите особености на учениците от начален етап, имат високо формиращо действие и влияние върху личностното развитие.

В **трета глава** анализът на резултатите разкрива позициите на начални учители и родители към проблемите на интеркултурното образование. Разработените тестове за установяване състоянието на изследваните критерии и показатели са много добър диагностичен инструментариум, свързан със спецификата на темата.

Извършеният статистически анализ на резултатите от констатиращ и експериментален етап на изследването в контролна и експериментална група се основава на надеждни статистически величини и процедури.

Количествената и качествената интерпретация на резултатите по определените критерии и показатели, анализът и обобщенията чрез таблици и хистограми са на много добро ниво. Те позволяват да се открият конкретни проблемни области, свързани с различни проявления на процеса на интеркултурното образование.

Направените изводи произтичат от проведената експериментална дейност и отразяват характера и спецификите на процеса в изследваната възрастова група и в същото време разширяват перспективата за разсъждение по проблема.

Стилът, езикът и техническо оформление на дисертационния труд са на много добро ниво. Приносните моменти отразяват оригиналната и иновационна насоченост на доктората.

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертацията.

Съдържателната пълнота и многообразие на проведеното проучване позволяват дисертацията да се открие като оригинален и значим труд в областта на методиката на обучение по родинознание – 1 и 2 клас и човекът и обществото в 3 и 4 клас.

В заключение: Представеният труд разглежда значим изследователски проблем и притежава всички необходими качества на дисертационно проучване. Теоретичната обосновка, конструирането и емпиричното доказване на модел за интеркултурно образование в обучението по човекът и обществото в III-IV клас, както и извършеният анализ и обобщения притежават значимост като изследователска позиция и като равнище на обобщаване и систематизиране, което определя и приносния характер на дисертацията. Подадена е декларация за оригиналност.

На базата на представения научен труд - дисертация на тема: “ Педагогически модел за интеркултурно образование в обучението по човекът и обществото в III-IV клас“, предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Людмила Веселинова Зафирова - редовен докторант в СУ „Св. Климент Охридски“.

25. 11. 2020 год.

.....

(доц. д-р Ваня Иванова)